

non tot simul abesse licet, ut chorus tollatur, nec absentiam incidere in tempora solemniora.

2. Si diutius abfuerunt, exceptâ gravi causâ per licentiam Superioris approbata, amittunt pro rata fructus suos ipso facto (Trid. sess. 24 c. 12 *de ref.*), ita tamen, ut non omnes fructus pro residentia computari opus sit, sed partem etiam pro privata divini officii recitatione; et insuper poena ferendae sententiae statuitur, ut priverentur primo anno, quo delinquant, dimidia parte, secundo anno omnibus fructibus, quos etiam ratione residentiae et praebendae fecerint suos.

3. Distributiones quotidianas non lucrantur iis diebus, quibus absunt, etiam legitima concessione usi: v. S. Alph. l. 4 n. 129 circa med.

II. Chorum habere ibique psallere debent sive cantare divinum officium, non submissee tantum orare¹.

Quodsi in choro solum *submissa voce* officium recitant, ita ut chori partem non faciant, amittunt saltem et partem fructuum beneficii et quotidianas distributiones (nisi forte quoad fructus beneficii tempus illud, quo consueverunt submissa voce recitare, computent inter tempus absentiae a Tridentino permissum, i. e. inter tres illos menses). Vide Constitutionem Ben. XIV. „*Quum super oblatas*“ et subseq. Breve „*Dilecte Fili*“ 19. Jan. 1748 — S. Alph. l. 3 n. 675.

III. Ad Missam conventualem tenentur, nimirum 1) assistere quotidie debent, 2) eam, si ipsi non canunt, per vices celebrandam curare debent, i. e. canendam, etiam soluto stipendio, atque applicandam pro fundatoribus et benefactoribus in genere.

IV. Assistere debent Episcopo solemniter Pontificalia exercenti.

V. Tandem vacante Sede debent Vicarium Capitularem intra octo dies eligere, ad quem totum jurisdictionis exercitium transit.

Per se sunt consiliarii Episcopi: quorum consilium Episcopus in certis rebus audire debet, sequi tamen non semper; quibus in rebus consilium, in quibus consensus capituli requiratur, vide Phillips *Lehrbuch des Kirchenr.* § 159. Alicubi tamen consuetudo majora jura sive Capitulo sive Episcopo contulit: v. Ben. XIV. *de syn. dioec.* l. 13 c. 1, Phillips l. c., Zitelli pag. 148 sqq.

649 Relate ad absentiam ejusque causas aliqua notanda sunt.

A. Neque fructus beneficii neque quotidianas distributiones propter absentiam amittunt:

1. qui, injustam vexationem patientes, in carcere detinentur, vel in fuga: S. C. 17. Dec. 1815, Scavini tom. I. n. 653, Lucidi cap. 3 n. 66—68.
2. Aegroti, etsi debent proficisci in balnea (S. Alph. n. 130 II.), aut qui propter contagiosum morbum absunt (Scavini t. IV. n. 77 ex S. C. C. 9. Nov. 1630, Lucidi n. 54 sq.).
3. Caeci, aut senio confecti — non vero surdi tantum: v. ib. Scavini n. 77 h), Lucidi n. 62.

¹ In multis capitulis statuta capitularia a S. Sede approbata existunt, quae obligent ad solas parvas horas cum Missa conventuali et ad Vesperas cum Completorio in choro canendas vel recitandas: quare hac de re legitima relaxatio attendi debet. Cf. Craisson 2321.

4. Qui occupantur in servitio *ecclesiae* ob ejus utilitatem (non in Episcopi servitio), e. g. qui mittitur sive solus sive comitandi causa ad visitanda limina Apostol. et faciendam relationem status *ecclesiae*; qui mittitur ut canonicus, vel ut theologus ad concilium provinciale, legatus ad Summum Pontificem aut Principem ad tractandas res *ecclesiae*; Vicarius capitularis (non Vicarius generalis Episcopi: de quo infra): vide S. Alphons. n. 130 III., Lucidi n. 72 sqq., 84.
5. Poenitentiarius, si tempore officii divini confessiones excipit: Trid. sess. 24 c. 8; cf. Lucidi n. 77.
6. Canonicus theologus, qui tempore officii in templo concionatur, vel ibi coram populo lectionem Sacrae Scripturae habet: (non vero qui professor Sacrae Scripturae in scholis docet): S. Alph. n. 131 „*Sic pariter*“ coll. cum n. 132, Lucidi n. 91.
7. Dignitates et Canonici quilibet, qui auctoritate sive Apostolica sive Ordinarii inserviunt inquisitionibus et processibus in causis Servorum Dei et Beatorum; iis scilicet diebus, quibus in ea re occupati sunt, nedum fructus beneficii, sed ne ullas quidem distributiones quotidianas ordinarias vel extraordinarias, propter absentiam amittunt: ita decreta Ben. XIV. et Pii VII. declarando nunc omnino decrevit Leo XIII. die 27. Febr. 1887 (ex *Nouvelle Revue théol.* tom. 19 p. 270).
- B. Quotidianas distributiones amittunt, non amittunt fructus beneficii, quando propter impedimentum choro non intersunt:
 1. Qui utuntur privilegio trium mensium absentiae.
 2. Examinatores synodales impediti: Lucidi n. 94.
 3. Deputati ad visitandas *ecclesias*, vel ad comitandum Episcopum in visitatione, aut ad aliud praestandum juvamen in officio Episcopi: v. Lucidi n. 82 et 84.
 4. Fungentes officio Vicarii generalis: Lucidi n. 94.
 5. Occupati in quibusdam officiis pro seminario (aliqui putant, eos nec distributiones quotidianas amittere).
 6. Lectores Sacrae Scripturae — num vero ad lectores aliarum *ecclesiasticarum* disciplinarum id extendi possit, consulenda est Sancta Sedes.
 7. Studentes theologiae vel *ecclesiasticis* disciplinis in scholis publicis cum licentia Episcopi: at Innoc. XII. decrevit, ne haec licentia ultra triennium detur, neve iis, qui vicesimum quintum aetatis annum jam absolverint.
 8. Si quid ulterius conceditur, id vi particularis privilegii, vel legitimae consuetudinis habeatur oportet; cf. Scavini I. n. 654.

Articulus III.

De privilegiis clericorum.

§ 1.

De privilegiis clericorum communibus.

Duplex nominatur privilegium clericorum, fori et canonis, quod explicari debet.

I. Privilegium fori personale in eo consistit, quod personae *ecclesiasticae* a potestate et jurisdictione laicali per se exemptae sunt, ita

ut puniri saltem a laicali foro nequeant sine licentia S. Sedis vel aliquando immediati tribunalis Ecclesiae: licentia autem haec in certis casibus et cum certis limitibus conceditur. Quo sensu autem legibus civilibus et directivis et in conscientia obligantibus subjiciantur, dictum est in tractatu *de legibus*.

Haec exemptio nimirum ita late ad omnes clericos extensa *ecclesiastici* juris est, atque olim etiam a civili jure universim agnoscebatur: nunc autem regna ut regna consueverunt evadere athea, neque amplius — in multis saltem regionibus — jus exemptionis agnoscere volunt. Summus Pontifex autem divino plane jure exemptus est, neque civili potestati sese subjicere pleno jure potest, sed arbitrario summum modo: alios autem clericos pro causis existentibus civili potestati subjicere potest, ut potuit eximere; quo major tamen est ecclesiastici ordinis dignitas, ut in Episcopis, eo magis inconveniens est, eos etiam in civilibus rebus laicali potestati subditos existere.

Hoc privilegio gaudent: 1) regulares latissimo sensu cum piis congregationibus vitam communem degentibus; 2) clerici in sacris constituti omnes; 3) clerici in minoribus vel sola tonsura constituti, si aut beneficium ecclesiasticum habent, aut habitum et tonsuram deferunt atque alicui ecclesiae deserviunt.

II. Etiam bona clericorum fori privilegio afficiuntur, ita ut et ecclesiastica bona et quae proprio nomine possident, a tributorum exactione sint immunia. Nihilominus haec quoque exemptio, quo ambitu jure et re sustinenda sit, a voluntate S. Pontificis aut expresse aut tacite declarata pendet.

III. Accedit privilegium asyli: quo statutum est, ut delinquentes et aere alieno gravati, qui confugerent ad ecclesiam ejusve viciniam (30 vel 40 pass.), capi seu extrahi non possent a saeculari potestate, possent autem Superiores ecclesiastici proprios subditos extrahere, et si opus esset, saeculari potestati eandem facultatem facere. A quo jure asyli complura excepta sunt crimina: latrocinium, agrorum depopulatio, homicidium, proditio, haeresis, rebellio contra principis personam: cf. Craisson n. 4838. — Atque etiam contraria consuetudo derogationem et mutationem hac in re fecit. Ita jam Schmalzgrueber testatur lib. 3 tit. 49 n. 88 sqq., extensionem asyli ad ecclesiarum viciniam desuetudine fere esse sublatam. Nihilominus hoc jus a saeculari gubernio non servari, nondum est ratio, cur omne hoc privilegium dici possit sublatum: moderationem sane facilius admiseris, quam abrogationem totalem. De cetero confer, quae hac in re dicturi sumus tractantes *de censuris*, infra n. 953.

IV. Privilegium canonis est, quo personae ecclesiasticae *latissimo sensu* contra realem injuriam proteguntur ita, ut qui clericum percusserit sive aggressus fuerit, excommunicationem incurrat. Neque ii, qui fori privilegium amittunt, simul privilegio canonis privantur. Cf. accuratius rem expositam in tractatu *de censuris*, infra n. 944 sqq.

§ 2.

De privilegiis Episcoporum.

De privilegiis Episcoporum tractaturo, in animo esse nequit exponere omnia privilegia temporanea et personalia, sed ea tantum, quae jure communi vi muneris Episcopis competunt.

I. Circa absolutionem a censuris et peccatis reservatis haec possunt:

1. Absolvere a peccatis et censuris (etiam suspensionibus) *occultis*, exceptis iis, qui *speciali modo* R. Pontifici reservata sunt: ita cap. „*Liceat*“ Trid. sess. 24 *de ref.* et Const. Pii IX. „*Apostolicae Sedis*“;

2. a casibus etiam publicis, etsi specialiter reservatis, eos, qui Romanum Pontificem adire nequeunt: de quo tamen nunc confer, quae dicta sunt n. 410;

3. a casibus tribus, in quibus S. Pontifex excommunicationem infligit, eorum autem absolutionem Ordinariis reservavit: sc. 1) procuracione abortus, 2) usu falsarum literarum Apostolicarum ejusve cooperatione, 3) attentatione matrimonii post votum solemne religionis aut S. ordinis: Const. „*Apostolicae Sedis*“;

4. ab haeresi in utroque foro tum, *quum causa ad forum externum delata est* iis locis, ubi tribunal S. Inquisitionis non est: v. Ben. XIV. *de syn. dioec.* l. 9 c. 4 n. 3, Bouix *de Episcopo* tom. 2 p. 222 sqq., Craisson n. 1168 et 6119.

De reliquis confer, quae dicenda sunt *de censuris*.

II. Circa irregularitates et alia, quae spectant ordinationem clericorum:

1. dispensare possunt ab irregularitatibus ob delictum occultum, excepto casu homicidii voluntarii, v. c. „*Liceat*“ Trid. sess. 24;

2. dispensare in irregularitatibus dubiis ex defectu;

3. dispensare in irregularitate etiam publica ex defectu natalium ad beneficia simplicia et ordines minores conferendos. Cap. „*Liceat*“; S. Alph. *de priv.* n. 49 sq.;

4. dispensare possunt ab interstitiis inter singulos ordines, maxime sacros, servandis; sc. ad sacerdotium suscipiendum ex causa alicujus *necessitatis* ecclesiae, ad alios ordines sacros ex rationabili causa *utilitatis* ecclesiae. Vide Trid. sess. 23 c. 13.

III. In votis et juramentis.

1. Dispensare possunt in votis et juramentis omnibus, quando jus tertii non laeditur, accedente proportionata causa, exceptis votis reservatis, sc. perfectae castitatis, religionis ingrediendae, trium peregrinationum: Romanae ad limina Apostol., Hierosolymitanae, Compostellanae;

2. etiam a voto castitatis, si quis, voto non obstante, matrimonium contraxit: nimirum dispensatio ab Episcopo concedi potest eo fine, ut auferat impedimentum debiti petendi conjugalis; quare non simpliciter votum aufertur, sed stante matrimonio suspenditur.

Cf. ea, quae dicta sunt de voto, quando egimus de virtute religionis.

652 IV. In impedimentis matrimonii.

1. Dispensare possunt in impedimentis impediens; excipiuntur: sponsalia justa non dissoluta, vota reservata, matrimonium mixtum: cf. S. Alph. *H. Ap. tr.* 18 n. 54.

2. Dispensare possunt ab impedimentis supervenientibus ad petendum debitum conjugale; S. Alph. *ibid.*

3. Dispensare possunt in impedimentis dirimentibus:

- 1) dubiis: S. Alph. *de privil.* n. 55: quo sensu id intelligatur, vide infra *de matrimonio* n. 791 et 795;
- 2) etiam certis, quando *necessitas* urget, ut ratio gravis scandali, diffamationis, nec recursus ad Pontificem Romanum amplius fieri potest: quod quidem ex natura causae ad impedimenta *occulta restringitur*.

Imo si necessitas scandali ita urget, ut ne ad Episcopum quidem recurri amplius possit, potest parochus vel confessarius declarare, legem ecclesiasticam cessare. In utroque autem casu tum cautela gratia, tum debita subjectionis servandae causa postea recurri debet et matrimonium ad cautelam sub conditione renovari, quantum fieri potest.

Cf. S. Alph. *de privil.* n. 57.

V. Circa leges Ecclesiae communes:

Si modo adest justa causa, Episcopus cum singulis — non autem cum tota communitate sine speciali facultate a S. Sede accepta¹ — dispensare potest:

1. in lege jejunii et abstinentiae;
2. in festorum et diei Dominicæ observatione relate ad Missam et labores serviles;
3. in obligatione officii divini, si gravis causa adest, ad breve tempus;
4. in omnibus statutis, in quibus clausula est „donec dispensetur“;
5. quod autem aliqui dicunt, Episcopum in omnibus legibus Pontificiis dispensare posse, nisi *expressa reservatio* facta sit, universim defendi nequit; sed ad eas res restringendum est, pro quibus, utpote non adeo gravis momenti, consuetudo hanc Episcopi facultatem probat: vide S. Alph. *ns. ibidem* n. 53.

VI. Personales favores:

1. Possunt non solum in suis aedibus sacellum habere, ubi Missam celebrent et alios ad celebrandum admittant, sed etiam in itinere in domo suae habitationis possunt altare erigere ibique aut *ipsi* celebrare aut aliquem *coram se* celebrare facere (attamen aliis non licet ibi celebrare). Cf. quae dicta sunt in tract. *de Eucharistia* n. 224.

2. Possunt sacerdotem *sibi subditum* etiam extra propriam dioecesim sibi pro confessario assumere, etsi approbatus non sit ab Ordinario loci, ubi existant: S. Alph. n. 65; si subditus non sit, debet approbatus esse ab Ordinario loci. Cf. tract. *de poenitentia* n. 380.

¹ Cum tota communitate vel dioecesi dispensandi facultatem Episcopi facilius impetrant seu possident, quando agitur de relaxanda severa observatione ciborum esurialium tempore juniorum.

§ 3.

De praecipuis privilegiis regularium.

I. Circa suos subditos praelati regulares fere iisdem facultatibus⁶⁵³ utuntur, sicut Episcopi erga suos, praecipue:

1. Absolvere suos poterant a casibus papalibus *occultis* etiam specialiter in Bulla Coenae reservatis, excepto relapsu in haeresim et falsificatione literarum Apostolicarum, teste S. Alph. *de priv.* n. 96 ex Const. S. Pii V., atque etiam a percussione clerici sive sodalis sive exteri, etsi enormis fuerit et publica, ex S. Alph. *ib.* n. 97. Verum post Bullam „*Apostolicae sedis*“ haec privilegia, nisi *ad certum tempus* eadem certis familiis religiosiis data fuerint, videntur cessasse: v. resp. S. Poenitentiariae 5. Dec. 1873. Cfr. infra n. 877.

2. Absolvere possunt a censuris aliis quam R. Pontifici reservatis, etiam speciali sententia latis, tum suos religiosos proprie dictos, tum novitios, etsi incurrerint censuram ante ingressum, dummodo iudicium Episcopi contra novitium inceptum nondum sit: S. Alph. n. 95.

3. Ab irregularitatibus ex delicto occulto possunt suos subditos dispensare, ut Episcopus; imo in irregularitatibus ex defectu etiam *facilius* aut dispensare, aut dubium declarare possunt, e. g. in defectu corporis (pedis, oculi), defectu animi, si iudicio medici amentiae periculum cessavit: S. Alph. n. 105, in defectu lenitatis etiam publico, in bigamia etiam ea, quae vocatur *vera*: S. Alph. *ib.*

4. In legibus Ecclesiae communibus et in divino officio idem ex justa causa possunt, aut in aliis statutis Pontificiis, quorum relaxatio sive per clausulam „donec dispensetur“, sive per consuetudinem Romano Pontifici non reservatur, sed praelatis ordinariis conceditur: S. Alph. n. 106.

II. Circa saeculares:

654

1. Absolutio a censuris *Romano Pontifici reservatis* per Const. „*Apostolicae Sedis*“ iis ablata est: ita ut hanc facultatem solummodo habeant, quatenus *ad tempus singulis* ordinibus concessum est; neque enim privilegia ad tempus data communicationem patiuntur. — Verum mansit facultas absolventi a censuris Pontificiis Episcopis iure ordinario reservatis: S. Alph. n. 100; sed quominus id intelligatur etiam de iis, quae ex se sunt Romano Pontifici reservatae, evadunt autem (sive ob impedimentum¹ sive) ob crimen occultum episcopales, videtur omnino prohibere Constitutio Pii IX. „*Apostolicae Sedis*“. Ceterum confer praeter n. 410 sqq. ea quae dicturi sumus infra *de censuris* n. 877 et 968.

2. Possunt dispensare in irregularitatibus ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario: S. Alph. n. 104.

3. Mendicantes habent potestatem dispensandi in juramentis et votis — excipe vota reservata —, item in voto castitatis conjugum, etiam ante matrimonium emissum, in ordine ad petendum debitum: S. Alph. n. 108 et 109. Recte autem dubitat S. Doctor, num possint etiam ante matrimonium a voto castitatis perfectae dispensare in casu necessitatis ad matrimonium contrahendum. — Etiam dispensare possunt in impedimento petendi debitum conjugale ex crimine incestus exorto: modo hanc licentiam dederit Provincialis, vel saltem Superior localis monasterii.

¹ De absolute eorum, qui impediti existunt, cf. nunc hoc vol. n. 410.

NB. Ceterum, utrum singuli confessarii regulares habeant hasce facultates, utrum licentiam expressam petere debeant a Superiore, et a quo Superiore, necne: diversorum ordinum Constitutiones consulendae sunt.

655 III. Reliqua privilegia seu favores sunt haec praecipua:

1. Possunt celebrare una hora ante auroram: S. Alph. n. 122. Quod autem ibi addit, posse eos ex justa causa immediate horâ secundâ post mediam noctem — idque pro toto anno — celebrare, solida ratione destituitur, et ex oblivione videtur S. Doctor id ibi reliquisse, siquidem l. 6 n. 342 expresse docet, hoc privilegium revocatum esse a Tridentino. — Nec quidquam valet, quod dicitur Clem. VIII. hoc privilegium ab Alex. VI. monasterio Montis Serrati concessum confirmasse et extendisse ad totum ordinem Benedictinorum. Nam haec extensio nihil aliud est, nisi *generalis* extensio privilegiorum monasterii Montis Serrati ad totum ordinem: at privilegium illud ab Alex. VI. datum non amplius viguit; ergo non potuit extendi.

2. Possunt — saltem ii qui communicant in privilegiis cum Societate Jesu — in suis domibus erigere oratoria a Provinciali designanda, in quibus Missae et officia divina celebrari possint ab omnibus. Ex concessione Greg. XIII. „*Decet R. Pontificem*“ 1575; cf. S. Alph. n. 121.

3. Possunt ordinari extra tempora; quod, nisi legitima consuetudo ita interpretata sit, ut intelligatur de quovis festo ritus duplicis in choro, per se potius restringitur ad dies Dominicos et festivos de praecepto, i. e. qui aut sunt, aut ante reductionem erant de praecepto festivi: v. S. Alph. de *privil.* n. 115 et 116, l. 6 n. 797; et hic supra n. 605.

4. Possunt permittere, ut concionentur simpliciter tonsurati, modo de sufficienti aptitudine constet (ex Const. Greg. XIII. „*Vigore privilegii*“, et aliis aliorum SS. Pontificum Constitutionibus apud Salmantic. tr. 18 c. 4 n. 174). Requirit autem Trident. Cone., ut „a suis Superioribus de vita, moribus et scientia examinati et approbati fuerint“: sess. 5 cap. 2.

Reliqua privilegia in compendium redacta v. apud S. Alphonsum, *appendix de privil.*; Salmant. tr. 18, quorum expositionibus tamen non in omnibus subscribi potest. — Amplissima autem existit communicatio perpetuorum privilegiorum inter diversos ordines: 1) apud Mendicantes, qui omnia privilegia inter se communicant et privilegia cujuslibet alius ordinis vel instituti communicando recipiunt — nisi forte in certo aliquo privilegio exceptio exprimitur —; 2) etiam aliis ordinibus fere concessa est communicatio cum Mendicantibus: atque ex hac sumptione profecti sumus in enumerandis privilegiis; quare si quis ordo sit, qui hac communicatione non fruitur, ejus sodales ex *propriis* constitutionibus colligere debent, quid facere valeant; 3) neque solum in viris religiosis haec communicatio viget, sed etiam apud moniales, in quantum capaces sunt: S. Alph. c. n. 9—11, Salmantic. l. c. n. 88—99; 4) communicatio autem illa, quum favor sit, in odium verti nequit: quare non valet contra propriam cujusque ordinis disciplinam, neque principaliter singulorum sodalium bonum et commodum respicitur, sed *ordinis*.

Tractatus VIII.

De Matrimonio.

Scriptores de matrimonio tractantes habes praeter alios, qui de tota theologia morali sive de universo jure canonico scripserunt, praecipuos: Sanchez *disputationum de S. matrim. sacramento lib. decem*, Kugler *tract. theol.-canon. de matrim.*, Roscovány *de matrimonio in Ecclesia catholica*, Perrone *de matrimonio christiano*, Carrière *praelectiones theolog. de matr.*, Martin *de matrimonio etc.*, von Schulte *Handbuch des katholischen Ehe-rechtes*, Kutschker *das Eherecht der katholischen Kirche*, Knopp *vollständiges katholisches Eherecht*, Haringer *das heilige Sacrament der Ehe*, Weber *die canonischen Ehehindernisse*, Feije *de impedimentis et dispensationibus matrimonii*, Bangen *de sponsalibus et de matrimonio*, Mansella *de impedimentis matrimonium dirimentibus*, Allègre *impedimentorum matrimonii synopsis etc.*

Matrimonium, quod ab initio creationis non ut solum naturae officium, sed ut res aliqua sacra a Deo institutum est, Christus ad majorem sanctitatem veri N. Legis sacramenti evexit atque Ecclesiae jurisdictioni subjecit. Pluribus igitur rationibus theologiae moralis tractationi addicitur, siquidem multiplici modo jura obligationesque inducit, quae aut sacerdotem Ecclesiae ministrum per se tangant, aut ipsos conjuges, sponsores vel despondendos respiciant a sacerdote in officio instruendos. Verum quidem est, multa matrimonium spectantia, quia directe externum forum judiciale respiciunt, juris canonici provinciae adscribi potius debere, quam theologiae moralis, cujus est ea exponere, quae ad internum forum atque relationem inter Deum et hominem ejusque conscientiam pertinent; et quatenus internum forum ab externo dirigi debet, theologia moralis illa juris praescripta potius sumere et supponere ex aliis disciplinis debet.

Sed quum tot rationibus omnia ea, quae canonicis sanctionibus de causis matrimonialibus sancita sunt, cum conscientia atque moribus christianis in matrimonio servandis connectantur: manca omnino et fere inutilis esset haec tractatio, nisi etiam summatim, quantum satis est, juris statuta attingeremus.

Sufficit autem, *ecclesiastici* juris statuta attigisse: nam quae a jure civili in rebus matrimonialibus statuta sunt, aut inania sunt et valore destituuntur, aut ad solas res temporales cum matrimonio conjunctas referuntur; quorum momentum ex iis, quae de jure et justitia dicta sunt, dijudicari debet.

Juvat hic afferre, quae Ben. XIV. *de syn. dioec.* l. 9 cap. 9 n. 3 et 4 docte adnotat: „Tria sunt causarum matrimonialium genera. Aliquae versantur circa initi foederis conjugalis firmitatem; et hae, nullo catholicorum contradicente, in solo Ecclesiae foro sunt pertractandae . . . Aliae sunt causae excitatae aut super validitate sponsalium, aut super jure instituendi divortium quoad torum et cohabitata-